Eduskunnan Ympäristövaliokunta, ymv@eduskunta.fi

Asia: VNS 7/2017 vp Valtioneuvoston selonteko keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelmasta vuoteen 2030

Kuluttajien energiamarkkinoille osallistumisen edistäminen

Käynnissä on hajautettujen teknologioiden ja digitalisaation aiheuttama globaali energiamurros, joka Suomen kannattaa hyödyntää päästöjen vähentämisessä ja uudessa liiketoiminnassa.

Lausunto pohjautuu Aalto-yliopiston et al. kokeilu- ja tutkimushankkeiden tuloksiin sekä liittyy KAISU:n kohtiin "*…toimintaympäristön merkitys kuluttajan valinnoille on ilmeinen.*", "*Markkinoilla tarvitaan teknologiaa ja asiantuntijapalveluja, joilla helpotetaan siirtymistä vähäpäästöisiin valintoihin tai uuteen teknologiaan.*" ja "*Kehittyvä teknologia mahdollistaa kuluttajan roolin aiempaa aktiivisempana energiantuottajana ja ilmastotoimijana*" (s. 100).

Kuluttajat on nostettava energiamarkkinoiden modernisoinnissa keskiöön. Kuluttajat voivat toimia päästöjen vähentämisessä merkittävinä sijoittajina, puhtaiden teknologioiden käyttäjinä ja kysyntäjouston tarjoajina. Aurinkoenergia, sähköautot ja kysyntäjousto ovat esimerkkejä puhtaista teknologioista, jotka tulevat kuluttajien lähelle.

FinSolar –hankkeessa[i] kokeillaan parhaillaan viranomaisten poikkeusluvalla energian internet -palvelua taloyhtiöissä Oulussa ja Helsingissä. Siinä aurinkosähkö jaetaan asukkaiden käyttöön älymittareiden datan ja IT-ohjelman avulla. Asukkaille hyvityslaskentapalvelu on helppo, koska kulutus- ja tuotantotiedot näkee internetistä, eikä taloyhtiön johdotuksia ja mittareita tarvitse muuttaa. Jatkossa palveluun voidaan liittää myös sähköautojen latauspisteitä ja kysyntäjoustoa. Energiayhteisöpalvelun esteiksi ovat ilmenneet mm. arvonlisävero- ja energiatukisäädökset.

Strategisen tutkimuksen neuvoston Smart Energy Transition[ii] ja EL-TRAN –hankkeissa on tarkasteltu mm. kysyntäjouston edistämiseksi tarvittavia toimia. Esteitä ovat esimerkiksi rakennusten puutteellinen sähkö- ja automaatiosuunnittelu sekä kuluttajien tasainen sähkön hinta. Kysyntäjoustoa ja energian varastointia tullaan tarvitsemaan energiajärjestelmässä väistämättä.

Toimenpide-ehdotuksia kokeilu- ja tutkimushankkeissa identifioitujen esteiden poistamiseksi:

- **Mahdollistetaan taloyhtiöille pientuotanto ilman arvonlisäverobyrokratiaa**

Aalto University
School of Business
Karoliina Auvinen

Postal address
P.O. Box 21210
FI-00076 AALTO

Visiting address
Runeberginkatu 14-16
Helsinki, Finland

Tel. +358 50 462 4727

Business ID 2228357-4

www.aalto.fi
Karoliina.auvinen@aalto.fi

Verojuristien mukaan asunto-osakeyhtiö muuttuu arvonlisäverolain[iii] mukaan ALV-velvolliseksi, jos taloyhtiö luovuttaa aurinkosähköä asukkailleen kiinteistöverkon sisällä tai solmii pientuotantosopimuksen sähköyhtiön kanssa. Taloyhtiön 10 000 euron ALV-vuosiraja rikkoutuu helposti, koska pientuotannon myötä hoitovastikkeet lasketaan taloyhtiön liikevaihtoon mukaan. Sama tilanne koskee kaksisuuntaisen sähköauton lataustolpan omaavia taloyhtiöitä tulevaisuudessa, mikäli taloyhtiö hyvittää säätösähkön myynnin sähköauton omistajalle. Pientuotanto aurinkosähköllä tai sähköauton akulla ei ole taloudellisesti niin kannattavaa toimintaa, että tuotot kattaisivat ALV-kirjanpidosta aiheutuvat kustannukset. Päinvastoin: ALV-byrokratia voi estää heikosti kannattavien investointien tekemisen kokonaan. Kun pientuotanto on määrällisesti hyvin pientä, voisiko ALV:n kohdentaa taloyhtiössä edelleen pelkästään laitteen tai tuotteen hankintaan, jotta ALV-byrokratialta voitaisiin välttyä? Tähän olisi tärkeää selvittää jokin ratkaisu.

- **Lisätään asunto-osakeyhtiöt energiatuen piiriin**

Asunto-osakeyhtiöitä on Suomessa noin 80 000[iv]. Yritykset ja kunnat voivat saada energiainvestointeihin tukea, mutta asunto-osakeyhtiöt ovat nyt rajattu energiatuen ulkopuolelle[v]. Lisäksi, yrityskään ei voi saada energiatukea, jos se rakentaa aurinkovoimalan sähkönmyyntisopimusmallilla taloyhtiön tai palvelutalon katolle, koska aurinkosähkö päätyy asukkaiden käyttöön.

- **Sisällytetään rakennusten suunnitteluvaatimuksiin kysyntäjouston mahdollistavat sähkö- ja automaatiosuunnittelmat**

Rakennukset tulee teknisesti suunnitella ja toteuttaa siten, että ne mahdollistavat kysyntäjouston. Kiinteistön sähkötekniset järjestelmät ja -ratkaisut ovat kriittisiä kysyntäjouston toteuttamisen kannalta. Automaatio voi mahdollistaa taloteknisten LVIS-järjestelmien älyohjauksen. YM:n asetus rakentamista koskevista suunnitelmista[vi] ei nyt edellytä sähkö- ja automaatiosuunnitelmien laatimista. Tämä tulisi korjata: suunnitelmat pitäisi edellyttää tehtäväksi huomioiden tehonhallinta ja kysyntäjoustoon helppo liittyminen. Esimerkiksi kiinteistön vesi- ja viemärilaitteisto- sekä ilmanvaihtosuunnitelmat jo edellytetään asetuksessa.[vii]

- **Käynnistetään selvitykset dynaamisesta energiaverosta**

Suurin osa sähkön käyttäjistä maksaa ostosähköstä kiinteän hinnan sähköenergian, siirron ja sähköverojen osalta. Tämä tarkoittaa, että sähköä voi käyttää kulutuspiikkien aikana tasaisella hinnalla ilman mitään huipputehon käytöstä aiheutuvaa lisäkustannusta. Tuntihintasopimuksia on vain noin 7 % pienasiakkaista. Dynaaminen sähkövero loisi kuluttajille nykyistä vahvemman kannustimen kysyntäjoustoautomaation hyödyntämiseen, jonka avulla voi sekä varastoida ylijäämäsähköä että alentaa kulutusta, kun sähkötehosta on pulaa. Dynaamisen energiaveron malleja sekä niiden yhteiskunnallisia vaikutuksia olisi syytä selvittää tarkemmin.[viii]

Karoliina Auvinen
Vuorovaikutusjohtaja | Smart Energy Transition -hanke | www.smartenergytransition.fi |
Projektijohtaja ja -tutkija | FinSolar taloyhtiökokeilu | www.finsolar.net |
karoliina.auvinen@aalto.fi | +358 (0)50 462 4727 | Twitter: @karoliinauvinen

Lähteet ja lisätiedot

[i] Aalto-yliopiston, LUT:n ja STEK:n FinSolar -kokeiluprojekti edistää aurinkosähkön hyödyntämistä taloyhtiöissä ja kehittää asukkaiden yhteistuotantoon sopivia malleja kokeilujen avulla. Lisätietoja: http://www.finsolar.net/taloyhtiot/finsolar-taloyhtiokokeilu/

[ii] Smart Energy Transition –hankkeen esittely ja julkaisut: www.smartenergytransition.fi

[iii] Arvonlisäverolaki 30.12.1993/1501. Saatavissa: https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19931501

[iv] Suomen virallinen tilasto (SVT): Asunto-osakeyhtiöiden talous [verkkojulkaisu]. ISSN=1799-2990. 2016, Tilastoaineisto . Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 13.10.2017]. Saatavissa: http://www.stat.fi/til/asyta/2016/asyta_2016_2017-09-12_kat_001_fi.html

[v] Valtioneuvoston asetus 1063/2012 energiatuen myöntämisen yleisistä ehdoista. 6 §. Annettu Helsingissä 27.12.2012. Saatavissa: http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2012/20121063

[vi] Ympäristöministeriön asetus rakentamista koskevista suunnitelmista ja selvityksistä 12.3.2015/216. Saatavissa: https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20150216

[vii] Harsia Pirkko. 2017. Esitys: Kysyntäjousto tulevaisuuden sähköenergiajärjestelmässä.

[viii] Honkapuro Samuli, Järventausta Pertti; Auvinen Karoliina; Hildén Mikael, 2017. Keskustelupaperi: Energiajärjestelmä tarvitsee joustavuutta lisääviä ohjauskeinoja – voisiko dynaaminen sähkövero olla vaihtoehto? Keskustelupaperi on laadittu Strategisen tutkimuksen neuvoston Smart Energy Transition ja EL-TRAN -hankkeiden tutkijoiden yhteistyönä. Saatavissa: http://smartenergytransition.fi/fi/keskustelupaperi-energiajarjestelma-tarvitsee-joustavuutta-lisaavia-ohjauskeinoja-voisiko-dynaaminen-sahkovero-olla-vaihtoehto/